

SAVONLINNAN
KAUPUNKI

KEMIN
KAUPUNKI

Muistio

1 / 2

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle - Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 149/2024 vp) on todettava perustuslainvastaiseksi

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 149/2024 vp, jäljempänä "hallituksen esitys") on perustuslakivaliokunnan käsittelyssä lausunnon antamista varten. Tällä muistiolla Savonlinnan ja Kemian kaupungit haluavat tuoda perustuslakivaliokunnan tietoon hallituksen esityksen valtiosääntöoikeudelliset ongelmat liittyen perusoikeuksiin ja alueelliseen itsehallintoon. Muistion tueksi Savonlinnan ja Kemian kaupungit ovat pyytäneet emeritusprofessori Kaarlo Tuorilta oikeudellista asiantuntijalausuntoa hallituksen esitykseen liittyvistä perusoikeuskysymyksistä (Tuorin lausunto liitteenä).

Kuten Tuorikin toteaa omassa lausunnossaan, Savonlinnan ja Kemian kaupunkien näkemyksen mukaan hallituksen esitys on valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen niin perustuslain 19, 6 ja 7 §:n perusoikeussäännösten kuin myös 121 §:n 4 momentin takaaman alueellisen itsehallinnon kannalta. Savonlinnan ja Kemian kaupungit katsovat, että lakiesitystä on pidettävä Savonlinnan ja Kemian alueen väestön perustuslain 19, 6 ja 7 §:n heille takaamien perusoikeuksien merkittävänä heikennyksenä sekä perustuslain 121 §:n 4 momentin takaaman alueellisen itsehallintosäännön vastaisena, jonka vuoksi lakia ei tulisi sellaisenaan säätää.

Tarkemmat perustelut

Perusoikeuksien vastaisuus

Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus välttämättömään huolenpitoon ja 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Säännöksen tarkoittama huolenpito edellyttää sosiaali- ja terveyspalveluita, erityisesti terveydenhuoltoa kiireellisissä tilanteissa, johon terveydenhuoltolain 50 § (jokaisella on oikeus kiireelliseen sairaanhoitoon asuinpaikastaan riippumatta) turvaa välittömästi toteutettavan oikeuden. Oikeus kiireelliseen sairaanhoitoon turvaa 19 §:n 1 momentin mukaista jokaisen perusoikeutta ihmisarvoisen elämän perusedellytyksiin kuuluvaan välttämättömään huolenpitoon. Viime kädessä kyse on perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta elämään. Perustuslain 6 §:ssä säädetty yhdenvertaisuus taas turvaa jokaisen ihmisen yhdenvertaisuutta lain edessä.

Hallituksen esityksen 149/2024 perustuslainmukaisuusarvioinnissa on otettava huomioon Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueiden erityisolosuhteet, jotka tekevät niistä poikkeavan muihin hyvinvointialueisiin verrattuna. Alueiden väestön ikääntyvyys, korkea sairastavuusindeksi, kesäasukkaiden ja matkailijoiden suuri määrä sekä alueen vaikeakulkuisuus ja suuret etäisyydet ovat kaikki sellaisia erityisiä seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamisessa ja riittävän palvelutason määrittämisessä. Perustuslain 19 §:n 3 momentin edellyttämien riittävien sosiaali- ja

SAVONLINNAN
KAUPUNKI

KEMIN
KAUPUNKI

Muistio

2 / 2

terveyspalvelujen sekä 19 §:n 1 momentin edellyttämän välttämättömän huolenpidon toteuttamiseksi Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueen palvelutarve ja erityispiirteet edellyttävät monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen mahdollistamista myös Savonlinnassa ja Kemissä. Monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen lakkauttaminen Savonlinnan ja Länsi-Pohjan sairaaloista merkitsisi tosiasiaassa edellä mainittujen perustuslain 19, 6 ja 7 §:n turvaamien perusoikeuksien heikennystä. Kiireellistä hoitoa, jolla toteutetaan perustuslain 19 §:n 1 momentin tarkoittamaa ehdotonta oikeutta ihmisarvoisen elämän edellyttämään välttämättömään huolenpitoon, ei saa lainkaan heikentää, ja heikennyskieltovaikutus liittyy myös perustuslain 19.3 §:n jokaiselle takaamaan oikeuteen riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Lakiesitys merkitsisi tosiasiaassa sosiaalisten oikeuksien toteuttamisessa jo saavutetun tason heikentämistä ja rajoittamista, joka on katsottava perustuslain ja perusoikeussuojan vastaiseksi.

Tämä sama johtopäätös on todettu jo sote-uudistuksen yhteydessä ja eduskunnan tuolloin hyväksymää ponsilausumaa toteuttavassa uudistuksen voimaanpanolain muutoksessa, jolloin katsottiin, edellä mainitut perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuden säännökset edellyttävät Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueiden oikeutta jatkossakin ylläpitää Savonlinnan ja Kemian sairaaloissa monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Kuten Tuorikin lausunnossaan (s. 13) toteaa, nämä samat perusoikeuksiin liittyvät näkökohdat eivät ole muuttuneet mihinkään, vaan pätevät edelleen.

Alueellisen itsehallinnon vastaisuus

Hallituksen esityksen ehdotukset terveydenhuoltolain 45 ja 50 §:n muuttamiseksi sekä sote-uudistuksen voimaanpanolain 59 §:n kumoamiseksi merkitsevät tosiasiaassa rajoitusta perustuslain 121 §:n 4 momenttiin perustuvaan hyvinvointialueen itsehallintoon, sillä lakiesityksen säätämisen johdosta Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueilla ei olisi enää jatkossa oikeutta päättää itsehallintonsa nojalla monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen ylläpitämisestä.

Johtopäätökset

Savonlinnan ja Kemian kaupungit katsovat, että perustuslakivaliokunnan tulisi todeta sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 149/2024 vp) olevan perustuslain vastainen ja ettei lakia tulisi perustuslain vastaisena sellaisenaan säätää.

Liite: Kaarlo Tuorin lausunto hallituksen esityksestä 149/2024 vp

Savonlinnassa ja Kemissä 6. marraskuuta 2024

Janne Laine
kaupunginjohtaja
Savonlinnan kaupunki

Matti Ruotsalainen
kaupunginjohtaja
Kemin kaupunki